

T Ä Ä H

D E N

S A R R I N I R O N E N

P E I

T T O

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ HELSINKI

© Sarri Nironen

ISBN 978-951-0-38836-5

Painettu EU:ssa 2012

Park that car
Drop that phone
Sleep on the floor
Dream about me

*Broken Social Scene:
Anthems for a 17-year old girl*

1

Riinan silmät rävähtävät auki.

Jos hän olisi tiennyt, miltä tuntuu herätä kahvilan lattialta, hän ei olisi jäänyt nukkumaan kahvilaan. Hän olisi mennyt kotiin tai soittanut Juulialle. Hän olisi nukkunut koko yön omassa sängyssään ja ehtinyt kouluun ajoissa. Nyt Riina ei tiedä missä on. Nyt Riina ei tiedä minne on menossa.

Riina ei ole nukkunut kovin kauaa, ehkä tunnin, puolitoista. Selkään sattuu, lattia on päätä vasten kova, hän haparoi kämmenillään kovaa ja kylmää linoleumia, kaikkialla on hiljaista, Helsinki on hiljaa ja neonvalojen päässä, kukaan ei hae häntä kotiin. Kahvila on pimeä, tuolit, pöydät, kahvilan tiski, seinillä olevat taulut, ilman pöly ja kaikki keveys. Jokin tuntuu olevan kaatumisen päässä romahduksesta.

Riina on yrittänyt jo viikon ajan nukkua, mutta hän herää aina keskellä yötä. Aamut ja päivät kuluvat hor-

teessa, Riina kulkee koulun käytävillä avoimin huulin ja silmät auki. Hän herää unesta aina neljän tunnin päästä ja yrittää lukea tai nukahtaa uudelleen, mutta juuri kun Riina on vaipumassa uneen, hänet vedetään takaisin maailmaan kovalla nykäyksellä. Sitten hänen täytyy lähteä kouluun, kylmän läpi. Mutta pian nämäkin yöt menevät ohi, sitten Riina nukkuu taas sopivasti. Nyt Riina on pakottanut Eeliksen antamaan hänen olla kahvilassa yötä, sillä Riinalla ei ole paikkaa minne mennä. Riina on melkein koditon. Ainakaan hän ei tiedä, minne menisi. Eelis antaa Riinan jäädä työvuoron jälkeen kahvilaan yöksi kunhan Riina pyyhkii pölyt pöytien pinnoilta ja laittaa likaiset astiat koneeseen.

Nyt yksinäisyys kuitenkin sattuu ja se, että Eelis nukkuu seinän takana, kuvottaa vähän. Riina ei kuitenkaan jaksaa lähteä kahvilasta, vaan herää kerta toisensa jälkeen lattialta, ja tuntuu kuin ihoa kaavittaisiin haarukoilla irti. Tuntuu ehkä raskaalta. Riina voisi antaa vasemman kätensä, jotta joku nukkuisi vierellä, ja oikean, jotta saisi olla yksin. Kaupungin yllä levittäytyy avaruus ja siinä kaikki tammikuun loistavat, lohdulliset tähdet.

Eelis nukkuu kahvilan takahuoneessa ja antaa Riinan jäädä yöksi vaikka ei olisi tarvinnut (Riinan tekosyy: ”Huoneeni seinät maalattiin eikä siellä voi nukkua”), joten Riina nousee hiljaa ylös, niksauttelee

olkapäitään, kohentaa hamettaan, hiipii sukkasiltaan ulos. Riina laittaa kengät ulkona jalkaan, sukat menevät vähän märiksi. Mustissa vesilammikoissa kuvastuu vähän valoa, vähän varjoa. Asfaltti on painunut sateessa maata kohti.

Tiistaiamuna Joonä herää, pukee päälleen, kävelee rappuset alas keittiöön ja keittää itselleen kupin kahvia. Ikkunassa näkyvät puut ja varikset ja valo. Äiti ja isä ovat jo lähteneet, Linnea nukkuu vielä.

Joonä avaa sanomalehden tiskipöydällä, silmäilee otsikot läpi, kääntää sivua, oikean käden peukalo ja etusormi kohtaavat, paperi jää niiden väliin. Ulkona näyttää keltaiselta puun oksien läpi.

Joonä laittaa kahvinkeitin poik päältä ja vetää töpselin poik seinästä. Kissa kipittää keittiöön.

Kun Joonä lähtee ulos, hän sulkee valot ja oven perässään, tunkee avaimet laukun sivutaskuun. Tammikuu on sateeton, valoisa, kylmä, nurmikko peittyy huurteen, siellä täällä on hajanaisia kasoja lunta. Bussipysäkillä vaaleatukkainen poika kuuntelee musiikkia niin kovaa, että viereinen rouva siirtyy askeleen sivummalle. Bussi on muutaman minuutin myöhässä, Joonä on jättänyt fysiikankirjan viimeisen luvun lukematta. Joonä ehtii luokkaan juuri ennen kuin tunti alkaa.

Kokeen jälkeen Joona istuu ruokalan kulmapöydässä Sannaa ja Roopea vastapäätä, he puhuvat koulusta ja seuraavasta viikonlopusta ja siitä, mitä edellisenä viikonloppuna tapahtui (Roope yritti tulla kotibileisiin ikkunan kautta, myöhemmin hänet löydettiin keittiöstä valittamasta murtunutta nilkkaa). Sanna pyörittää sormiaan vesilasın reunalla ja jostain kuuluu vihlova ääni, jonka Roope osaa nimetä F#:ksi.

Ruokalassa yksinäiset oppilaat yrittävät löytää paikkaa ilman että näyttäisivät eksyneeltä. Täytyy yhtä aikaa etsiä ja näyttää siltä kuin olisi jo löytänyt. Punapaitainen tyttö ei keksi minne mennä ja alkaa lukea kirjaa ikkunapöydässä. Joona kertoo Sannalle fysiikan kokeen toisesta kysymyksestä, miten se oli kompastehtävä, piti käyttää sitä yhtä kaavaa, joka opittiin edellisellä kurssilla, muistatko? Ruokala on melkein tyhjä, Joona miettii tyhjiä tiloja, miettii avaria tiloja ja avaruutta, miettii liikettä tyhjiydessä. Miettii Helsingin laidalla olevan talon yläkerran huonetta, jota öisin valaisevat kattoon liimatut, liikkumattomat tähdet.

Tammikuun viimeisinä päivinä Helsinki on kylmä ja valkoinen. Joona asuu kaupungin toisella puolella, Riina toisella: Riinan kotiin täytyy mennä pitkän sillan yli keskustasta, Joonan ei, Joona kulkee bussilla ja ratikalla

tai metrolla. Joonaa koskettaa sormellaan bussin ikkunallisia ja pitää silmiään kiinni.

Joonaa ja Riina asuvat esikaupunkialueilla: Riina asuu kerrostalossa isänsä kanssa, Joonaa rivitalossa isän, äidin, pikkusiskon ja kissanpennun kanssa. Joonaa katselee ikkunasta miten katuvalot syttyvät yksi kerrallaan mustassa yössä, lukuvalon lamppu yöpöydällä heijastuu ikkunaan, kertautuu katuvaloissa, ja Joonaa katsoo kuvajaisistaan ikkunassa.

Yö kaartuu kaupungin yli ja taivas on musta lasikupu rakennusten, valojen, antennien, mainosten, raiteiden yläpuolella. Riina katselee ikkunasta tähtiä ja tee polttaa kielen. Riina unohtaa välillä, että katsoo miljoonien kilometrien päähän. Musta taivas on vaiti mutta veren kohina korvan takana pitää hereillä.

Joonaa selailee tiedelehteä sänkynsä päällä, hän nojaa seinään ja puree lyijykynän pään rikki. Ulkona alkaa sataa lunta. Viimeisillä sivuilla verrataan maanjäristyksiä epileptisiin kohtauksiin. Joonaa kuvittelee sähköä, kuvittelee tärinän. Hän kuvittelee laajoja, kaarevia, jänneviä pintoja, mustaa jäätä, ja valon, joka valaisee kaiken sisältä. Kuinka tutkijat uskovat, etteivät kohtausten ja maanjäristysten rakenteiden yhteneväisyys, niiden rytmien symmetria, ole sattumaa. Joonaa ei tiedä mitä ajatella ja sulkee kirjan.

Riina kurkottaa varpailleen ja ottaa appelsiinin eteisen hattuhyllyltä: hän oli varannut sen sinne evääksi kun lähtee ulos valokuvaamaan. Yölamppu valaisee huoneen kirkkaasti. Riina istuu sängyllään ja kuorii appelsiinin, kuoret ovat pieniä ja oransseja, sängynpeitteellä ne näyttävät kartalla toisistaan erkaantuneilta valtioilta. Riina järjestelee valtiot uudestaan ennen kuin vie kuoret roskakoriin. Isä nukkuu kyljellään toisessa huoneessa.

Joonan koti on vaalea, tyhjä: aina tuntuu kuin sinne olisi muutettu vasta. Isä sanoo, että pitäisi kutsua joku korjaamaan olohuoneen vuotava ikkuna. Kissa juoksee eteisestä keittiöön niin nopeasti ettei sen liikettä edes huomaa, se oli tuolla, se on nyt täällä. Isä sanoo myös, että kissa pitäisi antaa pois, kun se ei tee täällä muuta kuin pissii nurkkiin. Linnea ottaa kissan syliin ja sanoo että se pitää hänelle seuraa.

Joonalla ei oikeastaan ole aikaa lukea ylioppilas-kirjoituksiin – siltä hänestä tuntuu, vaikka lukemiseen kaikki aika kuluu –, mutta hän kantaa kirjoja mukanaan kaikkialle, jos ne toisivat onnea, jos niiden sisältö imeytyisi häneen osmoosin avulla, ja välillä hän nukkuu liian vähän eikä näe ollenkaan unia. Joonaa lukee vielä sivun ja sitten soittaa Emilialle.

Joona juo kahvia ja ulkona on pimeää. Lamppu pitäisi vaihtaa. Joonan jalka nojaa seinään pöydän alla ja kynä naputtaa pöytää. Liikettä unessa, paikoillaan ja seinää vasten. Joona soittaa Emilialle, ja Emilia on junamatkan päässä, kartalla Emiliaan on vain muutama sormenleveyden etäisyys. Emilian ääni on matala puhelimesta ja Joona sytyttää tupakan kuistilla.

Joona yrittää lukea myöhään yöhön ja syö sitruunajogurttia. Kattolamppu ei valaise kaikkia hämäreitä nurkkia, ja vaikka hän lukee ja lukee, aina jää tilaa tietää lisää. Joona haroo hiuksiaan ja toivoo, että kirjoitukset olisivat mahdollisimman pian ohi.

Joona näkee unia, joissa kirjahylly romahtaa kasaan seinän takana. Seinän takaa ei kuule varmasti, että ryssähdyn aiheuttaa kirjahylly, mutta mikä muu se voisi olla. Kun Joona herää, hän käy Linnean huoneessa tarkastamassa että kaikki on oikealla paikallaan, hän lähtee pois tai sulkee silmänsä, hän menee kouluun. Aamuisin bussipysäkillä vaaleatukkainen poika kuuntelee musiikkia niin kovaa, että viereinen rouva siirtyy askeleen sivummalle.

Riina yrittää elää kylmää tammikuun talvea loitommalle.

Hän käy tanssitunneilla kun jaksaa, nukkuu koulun kirjastossa kunnes vahtimestari heittää hänet ulos, hyp-

pelee kotimatkinsa katukiveystä pitkin, lukee runokirjoja kun ehtii, selailee Demi-lehden läpi, katsoo tähtiä ennen nukahtamista, ottaa itsestään valokuvia peilin edessä ja puista metsässä, joka on kodin lähellä, sallii itselleen kaksi kahviannosta viikossa koska kofeiinistakin voi tulla riippuvaiseksi, tekee töitä Eeliksen kahvilassa kun kerkeää, yrittää saada biologian kakkoskurssin kirjan luetuksi ennen ylioppilaskirjoituksia.

Riina kulkee kouluun ja koulusta kotiin: hän on hysterisen elossa metron penkkien oranssia vasten. Helsinki on illalla kotiin tullessa musta ja pimeä, asfalttiin jää kengänjalkia. Talvi on tuntunut niin pitkältä, että Riina hämmästyty merkkejä keväästä, piteneviä päiviä ja valoa, joka jatkuu iltaan saakka. Riina katsoo metrossa mustaa lattiaa ja yrittää estää päänsärkyä puhkeamasta.

Kun on yksinäinen, voi ystäväystyä lasivetriinin ja vahtimestarin ja kynäpussin värikynien kanssa. Riina ostaa kioskista vaaleanpunaisen ja vihreän tikkarin ja syö niitä äidinkielen tunnilla, lainaa kirjastosta runokirjoja ja nukahtaa kun nojaa käytävällä patteriin. Patteri on lämmin selän takana. Opettajat ja oppilaat kulkevat ohi, Riina sanoo hei.

Kun Riina nousee ja lähtee kotiin, käytävälle jää tilaa ja Helsinkiin jää tilaa, Riina on kaikesta erillään

niin kuin luopumisen jälkeen. Kotimatallaan Riina hengittää Helsinkiä huuruiseksi, tahraa teräviä viivoja sumuisiksi. Koulu pysyy täällä vaikka Riina lähtee: koulu täynnä rappusia ja suljettuja ovia, täynnä oppilaita, luokkien sisällä sydämet läpättävät keskenään eri tahtia ja luokasta luokkaan täydet sydänparvet, lintuparvet, lepattavat omaa rytmiään.

Kun kävellään iltapäivällä tai keskipäivällä rappusia alas, opettajat ja porrastasanteet lupaavat oppilaille valoisaa tulevaisuutta. Ja vaikka hymyn takana on ehkä pelkoa (koska: mitä tulee tulevaisuuden jälkeen?), hymyt ovat pieniä naulakkoja, ja niihin Riina ripustaa toivonsa kerran toisensa jälkeen.

2

Riina ja Juulia tapaavat sattumalta tyttöjen vessaan johtavalla kapealla käytävällä, jossa on vaikea juosta ja vielä vaikeampi ohittaa. Riina vetää Juulian ranteesta tyttöjen vessaan peilien eteen ja miettii, voisiko saada jokaisen impulssinsa anteeksi vain sanomalla, että se oli impulssi, niitä on niin harvoin ja siksi ne ovat niin tärkeitä, jos niille ei anna nyt periksi, seuraavaa ei ehkä enää tule: sähköä veressä ja sähköä aivoissa, sähköä puhelinlankoja pitkin, energiajuomapulloista juotu sähkö menee väärään kurkkuun kapealla käytävällä. Kaiken saa anteeksi, kunhan on sopivan sopimaton, mutta ei liikaa. Riina tarkistaa vessanovien alta, onko kopeissa ketään. Juulian ranteeseen jää Riinan kynsien jälki.

Juulia hieroo rannettaan ja Riina ottaa laukun sivutaskusta yksinäisen kulmakynän ja alkaa meikata. Riina on tunkenut aamulla laukkuunsa runokirjan siltä varalta, ettei jaksaa kuunnella opetusta filosofiantunnilla.

”Mä haluisin poikaystävän”, Juulia sanoo.

”Mm”, Riina sanoo irrottamatta katsettaan peelistä.

”Sit se vois tukea mua kaikessa ja mä voisin kirjoittaa siitä kaikki mun runot.”

Riina naurahtaa, viimeistelee kulmakarvansa ja laittaa kulmakynän laukkuun. Kun kello soi, hän menee filosofiantunnille ja tunnilla kun muut miettivät kantilaista etiikkaa, Riina lukee Saima Harmajaa ja pohtii erilaisia tapoja kuolla. Voi kuolla sähköön, voi kuolla tulipalossa, voi hypätä ikkunasta, voi hypätä katolta. Voi kuolla sairauteen tai ottaa yliannostuksen mitä vaan, tahallaan tai vahingossa. Riina selailee runokirjaa luokan perällä, hän näkee sivusilmällä, miten vaaleatukainen tyttö haluaa vastata jokaiseen kysymykseen.

Tunnin lopuksi opettaja huomauttaa Riinalle, että Riinalla ei ole varaa olla enää yhtään kertaa poissa. Muut oppilaat kulkevat Riinan ohi käytävälle ja Riina yrittää selittää opettajalle, että flunssa on uusiutunut taas. Myöhemmin Riina raahautuu koulun pieneen kirjastoon tietokoneen ääreen, Juulia nojaa olkapäähän ja tarjoaa irtokarkkeja, ja kaikki on hyvin. He menevät kahville ja menevät elokuvateatterien samettisille käytävälle nukkumaan, ja menevät kirjastoihin selailemaan nuortenkirjoja ja levyjä. Mennään syömään jäätelöä, siitä tipahtaa pisara pöydälle, ja katsotaan silmiin. Käydään kirjastossa ja syödään irtokarkkeja, mennään.

”Musta olisi hienoa, että sitten kun mä kirjoitan jonkun ihmisen mun kirjaan, niin se ei tajuaisi olevansa siinä, koska sillä olisi niin huono itsetunto.”

Riina hymyilee pehmeästi ja nostaa kahvikupin huulilleen.

Riina ja Juulia, Juulia ja Riina. Ilmaisutaidon lukion kasvatit, kaksi samanlaista tähteä, symmetriset runotyöt istumassa vastakkain ikkunalaudalla samankokoisissa Converseissaan, kirjoittamassa runoja toisilleen ja toisistaan. Joskus Riina unohtaa, missä Juulia päättyy ja missä Riina alkaa, mutta sitten hän muistaa olennaiset eroavaisuudet, kuten sen että Riinalle sopivat kirkkaat värit ja että metroon kiiruhtaessa Riina pitää Juulialle ovea auki ehdittyään vaunuun ensin itse. Riina ja Juulia ovat kuvitelleet miten myöhemmin heidän kirjoitustyyliinsä ovat identtiset, virheettömät, ja miten he puhuvat toisistaan huolettomasti haastatteluissa, mainitsevat ohimennen, käyttävät pelkkiä etunimiä sillä kaikkien pitäisi tuntea heidät. Pelkkiä etunimiä, kuin kirjoittaisivat vain toisilleen.

Riina ja Juulia, parhaat ystävät, kaksoset ja sielunsisaret: Riinan mielestä he ovat eteeriset, ratkaisemattomat ja saavuttamattomat. Riinan mielestä he ovat

täydellisiä. He ihastuvat samoihin poikiin ja nuoreen äidinkielenopettajaansa, kampaavat hiuksensa haarukalla tyttöjenvessassa ja pitävät keskiviikosta perjantaihin nestedieettiä, paitsi silloin kun lintsaavat historian tunnilta syömään jäätelöä kahvilassa.

Riina ja Juulia istuvat kahvilassa, Riina repii hajamielisesti serviettiä pieneksi silpuksi. Kylmä kevät tulee ihanasti sisään kahvilaan, ulkona on kylmä, ulkona on aurinko. Pöydät ovat hopeisia: mikä tahansa kävisi peilistä. Valo ulottuu tänään kaikkiin nurkkiin.

Riina ja Juulia viettävät suurimman osan ajastaan yhdessä, eihän heillä ole kuin toisensa. Eivätkä he tarvitsekaan muita: he täydentävät toisiaan ilman saumoja, ilman näkyviä liitoskohtia. Mutta joskus Riina turhautuu ja muistaa ikävöivänsä muita ja sen, miten he ovat aina erillisiä, aina irrallisen yksinäisiä. Joskus Riinasta tulee vaitonainen eikä hän näe Juuliala moneen päivään. Mutta sitten Riinalle tulee taas ikävä, ikävä Juuliala istumassa vastapäätä, ikävä Juulian surumielisyyttä ja kylmää valoa. Hänelle tulee ikävä sitä, miten he voivat tuhjata rahansa juustokakkuun ja lattekahviin ja nukahattaa nurkkapöytänsä, sinne tarjoilija ei tule huomauttamaan, että kahviloissa ei saa nukkua.

Ulkona on valkoista ja kaunista kuin keltuais-unelma, sitruunanväriset unet, aurinko on kultainen

virhe vaaleansinisessä talvipäivässä. Riina ei ole nukkunut tarpeeksi, Riina nukahtaa kohta ja katoaa pehmeään uneen. Riinan huulet ovat raollaan. Kohta helmikuu muuttuu kevääksi.

Kellarikerroksen ruokala on sokkeloisten portaikkojen päässä, Joonan istuu ruokalassa kavereidensa kanssa tikkimmaisissa pöydissä. Pöydän muovipäällinen on kulu-
nut ja Joonan pelkää, että tuoli menee hänen altaan rikki. Jos pöydän alapuolta kokeilee, saattaa saada puusta tikkuja sormiin. Joonan tarkastelee pöytää ja havahtuu, kun joku puhuu.

”Huomenna on muuten bileet.”

”Joo, tulkaa hei. Aioksä tuoda Emilian?” Anna kysyy Joonalta ja Joonan haarukka raapii lautasta.

”Ei se pääse, se ei oo tulossa Helsinkiin vielä viikkoon.”

”Mitä se tekee nykyään?”

”Se pääs Turkuun lukemaan matikkaa niin se muutti sinne.”

Joonan ei jaksaisi vastata enää kysymyksiin, hän katsahtaa Katjaan ja laittaa haarukan suuhun. Katja hymyilee melkein lempeästi ja kurottaa silittämään kömpelästi Joonan kämmenselkää. Haarukka tuntuu terävältä huulen sisäpinnalla, Joonan muistaa Emilian

sanoneen viimeksi että puhelinlasku oli jo niin iso, ettei voi enää oikein soitella, jos läheteltäisiin tekstareita nyt pari viikkoa.

Joona nousee, ottaa tarjottimen ja vie lasit ja lautaset pesutelineeseen. Katja katsoo ruokalan toiselta puolelta ja näyttää kuin miettisi tullako mukaan.

Joona nojaa seinään. Katja tulee ruokalasta ja pyörittelee kaapin avainta sormissaan ja katsoo Joonaan niin kuin haluaisi auttaa, mutta ei tietäisi miten. Joonaa alkaa ärsyttää.

”Etäsuhteet on vähän vaikeita.”

Ai jaa, Joona haluaa sanoa, koska Katja haluaa auttaa, mutta selkeästi ei tajua miten. Katja pyörittelee avainta ja Joona katsoo Katjaan ja Katja katsoo Joonaan, ja Joona katsoo maahan, nostaa katseensa ja sanoo sitten ”Kiitos”, vaikka ei ole varma mistä, ja Katja kohauttaa olkapäitään ja sanoo, että eipä mitään, ja jää seisomaan paikoilleen kun Joona lähtee.

Ruokalan vieressä on wc. Joona juo vettä ja katsoo kuvaansa peilistä, jonka halki kulkee särö (niin kuin sydämenviiva keskellä kämmentä). Poikienvessassa on harmaat kaakelit ja valkoinen posliininen lavuaari ja ainainen pesuaineen haju, joka oli siellä silloinkin kun viidennellä luokalla Joona pelasi vessassa korttia rinnakkaisluokan tyttöjen kanssa kun olisi pitänyt mennä